

#15

(951)

16 маусым

2023 жыл

ГАЗЕТ 2005 ЖЫЛДЫҢ 7 ҚАҢТАРЫНАН ШЫҒА БАСТАДЫ

JAS QAZAQ

ЭЛЕКТРОНДЫҚ ГАЗЕТИ

ISSN 2074-899X

9 772074 899002

@jasqazaqnews

vk.com.jasqazaq

t Jasqazaq

f Жас қазақ

jasqazaq.kz

jasqazaqkz

САЛҒЫРТТЫҚ

А

Б

А

Ғ

Ы

Фото: ҚР Экология және табиғи ресурстар министрлігі баспасөз қызметі

Фото: ҚР ТЖМ баспасөз қызметі

Абай облысындағы өрттің себеп-салдары
туралы 3-беттен оқи аласыз

✓ BRENT \$75.39

✓ USD 447,5 T

✓ EUR 485,5 T

✓ RUB 5,25 T

Нұртай САБИЛЬЯНОВ, Мәжіліс депутаты:

1+2

Ренат ЗАЙЫТОВ, Мәжіліс депутаты:

АБАЙ ОБЛЫСЫНДАҒЫ ӨРТКЕ ҚАТЫСТЫ САУАЛ КӨП

«Жергілікті жерде болған жағдай азаматтық қорғау органдары, тиісті мемлекеттік органдар табиғи апатқа дайын болмағанын тағы да көрсетті. Мұндай салғырттықтың орын толмас ауыр қайғыға алып келетінін өмір көрсетіп отыр.

«Семей орманы» орман табиғи резерватының балансында 363 техника бар. Онда неліктен адамдар өртті сөндіруге жеке көліктерімен барған? Техниканың жай-күйі қандай? Тіпті қажетті техника бар ма?»

«Алдымен отты тоқтату керек. Одан кейін сұрайтын адамдарымыз да, қоятын сұрақтарымыз да көп. Жағдай нашар. Себебі әлі оттың алдын ала алмай жатыр. Бәрі жаңбыр күтіп отыр. Басқалай әрекет жасайын десе, техникамен толықтай қамтамасыз етілмеген. Тіпті 14 орманшы өрттің жағдайын білмеген. Өйткені оларда не дрон жоқ, не тиісті құрал жоқ, жалаң қол барып, содан қаза тауып отыр».

ОСЫ АПТАДА МӘЖІЛІСТЕ «ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ КЕЙБІР ЗАҢНАМАЛЫҚ АКТІЛЕРІНЕ ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ҰЛТТЫҚ ҚОРЫНАН БАЛАЛАРҒА ТӨЛЕМ ЖАСАУ МӘСЕЛЕЛЕРІ БОЙЫНША ӨЗГЕРІСТЕР МЕН ТОЛЫҚТЫРУЛАР ЕНГІЗУ ТУРАЛЫ» ЗАҢНЫҢ ЖОБАСЫ БІРІНШІ ОҚЫЛЫМДА МАҚҰЛДАНДЫ.

1+3

Дәурен ТЕМІРБЕКОВ,
қаржы вице-
министрі:

«Егер бір отбасында 18 жасқа толмаған бірнеше бала осы ақшаны алатын болса, олардың құқығы «Отбасы банкіне» аударылады. Отбасы банк депозит арқылы мысалы, 3-4 баланың депозитін біріктіріп, тиісті бір мақсатқа жұмсай алады. Мақсат бір – пәтер алу. Ондай мүмкіндік қарастырылған.

Дәулет МҰҚАЕВ, Мәжіліс депутаты:

«Мысалы, үйде ағайынды балалар болады. Қазір үлкені 17 жаста делік. Осы Ұлттық қордан берілетін 3 500 долларды 18 жылға есептегенде олар әр жыл сайын шамамен 200 доллар ғана алады. 200 доллар не білімге, не үйге жетпейді. Осыдан мынадай сұрақ туындайды: өзінің артынан еріп келе жатқан бауыр, қарындас, інілеріне ақшаны беру, аудару мүмкіндігі бар ма? Егер болмаса, неге осы мәселені қарастырмасқа?»

Үнзила ШАПАҚ,
Мәжіліс
депутаты:

«Ол ақша 10 жылға дейін БЖЗҚ-да сақталады. Себебі ол балалардың бәрі бір жылда 18 жасқа толмайды. Сол себепті өзінен кейінгі бауырларының жасы 18 жасқа толғанда ғана ол ақшалар қосылады. Осыған дейін қолданылған зейнетақы қорынан ақша алу механизмімен бірдей болады. Бұл заңда бар».

Көпті көрген, өмірден түйгені одан көп қария жол жүріп келе жатып, қой бағып жүрген балаға кезігеді. Екеуі аз-кем әңгімелеседі. Қойшы түскі асын алып шықпаған екен. «Соны алып келейін, малға қарай тұрыңызшы» деп ақсақалға өтініш жасайды. Қарт бір жақсылығым тисін деген ниетпен келісе кетеді. Қой бағып тұрғанда бір

жауапкершілігі бүгінгі лауазымы қарағайдай атқамінерге өте-мөте керек боп тұр. Бұл оларға жауапкершілік жүктелмейді деген сөз емес. Мәртебелі қызметке келгендер өзіне сенім артылғанын, жүктелген міндетті адал атқаратынын айтып ант береді.

Апат жиі қайталанып, айтып келетін сипат алуы алаңдатпай қоймайды.

істеуге болады?» – дейді. Ақылгөй көп ойланбай: «Ертеңнен бастап күнде фабрикадан шықпайтын бол. Нәтижесін сонда көресің» депті. Біраз уақыт өткенде кәсіпкер қайта келеді. Өндіріс ошағының тасы өрге қарай домалап, қол астындағылардың жұмысқа деген шабыты оянғанын, жемқорлық жойылғанын қуана хабарлайды. Сыр-себебін сұрайды.

САЛҒЫРТТЫҚ САБАҒЫ

қозы ойнақтап жүріп орға түсіп кетеді. Оны құтқармаса, өздігінен шыға алмайтыны белгілі. Балаға берген уәдесі бар, мойнына алған жауапкершілік тағы бар, қария дереу терең шұңқырға түседі. Қозыны құшақтап ордан шығуға тырысады. Аяғы тайып, құлап кетеді. Бір кезде әуірімдеп, әрең дегенде алып шығады.

Баланың алдында ұятқа қалмай, абыройлы іс тындырғанына риза болған қария әлгі қозыға мейірлене көз тастапты.

Семей өңіріндегі елді есеңгіреткен өрт көнеден жеткен тәмсілді еске түсірді. Көкейге еріксіз «тәртіп пен жауапкершілік қайда?» дейтін қиын сауалды әкеп тіреді. Мемлекет басшысының тапсырмасына сәйкес Бас прокуратура орны толмас опатқа әкеп соққан себеп пен жауапты басшылардың іс-әрекеті жіті тексерілетінін мәлімдеді. Әлгі сұраққа жауап тапсақ, тауып қана қоймай, салғырттықтан сабақ алсақ, оңдырмайтын олқылықтан, аяқтан шалар салақтық пен жартыкеш жауапкершіліктен арылар ма едік.

Аңызда баяндаған ақсақалдың кішкентай тірліктегі үлкен

Сорақысы сол, өтірік есеп беру, тәртіпті белден басу, жең ұшынан жалғасқан жемқорлық, қаржының орынды жұмсалудың қадағаламау сияқты кеселдерге етіміз үйреніп бара жатқандай. Содан болар, тілсіз жауға қарсы дайындық жүрдім-бардым, болжам – боркемік. Ал қазынадан бөлінген миллиардтар Семейдегі орманшыға жетпейді. Жүз мың жалақы алатын қатардағы қызметкер жүруінен тұруы көп көлікке мінуге, жалаңаш қолымен қызыл жалынға қойып кетуге кіруге мәжбүр. Тағы бір тәмсілге жүгінейік. Шаруасы қожырап, жабылуға аз қалған кәсіпорын қожайыны кеңес сұрап, бизнестің майын ішкен білгірге барады. «Жұмыс жүрмей жатыр. Тәртіп жоқ, бәрі бетімен кетті. Ұрлық-қарлық. Не

Бизнесмен сонда: «Өзі жоқтың көзі жоқ. Менеджер көрінбейтін жерде менеджмент қайдан болсын?!» – депті.

Бүгінгі министр де, әкім де белгілі бір дәрежеде менеджер. Бизнестен айырмашылығы – мемлекеттік басқару жүйесінде. Өзіне тапсырылған саланың немесе аймақтың түйткілдерін жетік білуге, жұрттың мұң-мұқтажына құлақ асуы тиіс. Төтенше жағдайда ғана емес, үнемі көпшіліктің арасында жүретін басшы ахуалды ушықтырмайды, мәселені дер кезінде шешеді. Сөзі мен ісі қабысатын мұндай басшыға қолдан жасалған қошемет те, медиадағы парықсыз пиар да қажет емес.

Срайыл МАХАТҰЛЫ

«ЖАСЫЛ СУТЕГІ» ДӘУІРІ ЖАҚЫНДАП КЕЛЕДІ

ҚАЗІР БҮКІЛ ӘЛЕМДЕГІ ОТЫН-ЭНЕРГЕТИКА САЛАСЫ ENERGY TRANSITION ДЕП АТАЛАТЫН АУЫСУ ПРОЦЕСІНЕ АЙРЫҚША КӨҢІЛ БӨЛІП ОТЫР. БҰЛ 2060 ЖЫЛҒА ҚАРАЙ КӨМІРТЕГІ ШИКІЗАТЫНЫҢ ҮЛЕСІН КҮРТ АЗАЙТУ МІНДЕТІНЕН ТУЫНДАҒАНЫ БЕЛГІЛІ. ОСЫҒАН ОРАЙ, ӨНДІРІСТЕ ТИІМДІ ӘРІ ҰДАЙЫ ЖАҢҒЫРТУҒА БОЛАТЫН БАЛАМАЛЫ ЭНЕРГИЯ КӨЗДЕРІН ПАЙДАЛАНУ ЖОЛДАРЫ ҚАРАСТЫРЫЛУДА. ҚАЗАҚСТАНДА ДА БІРҚАТАР АУҚЫМДЫ ЖОБАЛАР ҚОЛҒА АЛЫНДЫ. ҒАЛЫМДАР МЕН САЛА МАМАНДАРЫ СОНДАЙ ҚУАТ КӨЗІ РЕТІНДЕ СУТЕГІНІ ПАЙДАЛАНУДЫ ҰСЫНЫП ЖҮР. ЕЛІМІЗДЕ ЖАСЫЛ ЭНЕРГИЯНЫ, АТАП АЙТҚАНДА, СУТЕГІНІ ҚУАТ КӨЗІ РЕТІНДЕ ЗЕРТТЕУ МЕН ОНЫ ӨНДІРІСТЕ ҚОЛДАНУ БОЙЫНША ҚАНДАЙ ШАРУА АТҚАРЫЛЫП ЖАТЫР?

Л. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ (ЕҰУ) «ЕУРАЗИЯ ФИЗИКА-МАТЕМАТИКА ЗЕРТТЕУЛЕРІ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМДЫ ҚАЖЕТ ЕТЕТІН ТЕХНОЛОГИЯЛАР ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫ» ДИРЕКТОРЫ, ҚАЗАҚСТАН МЕН РЕСЕЙ ФИЗИКА-МАТЕМАТИКА ҒЫЛЫМДАРЫНЫҢ ДОКТОРЫ, ПРОФЕССОР ҚАЙРАТ КӨТЕРБЕКОВ ПЕН ӘҢГІМЕМІЗ ОСЫ СҰРАҚ ПЕН ӨЗГЕ МӘСЕЛЕЛЕР ТӨҢІРЕГІНДЕ ӨРБІДІ.

Jas qazaq: Қайрат Атажанұлы, күн мен желдің жаңғыртпалы қуат көзі ретіндегі мүмкіндігін көпшілік біледі. Осы саланың білгір маманы ретінде сутегінің, соның ішінде «жасыл сутегінің» энергетикадағы мүмкіндігін қалай бағалайсыз?

Қ. Көтербеков: Осыдан екі жыл бұрын Президенттің қатысуымен еліміздегі энергетика саласын дамыту мәселелері талқыланған жиын өтті. Қасым-Жомарт Тоқаев сол басқосуда «Әлемде энергияны сақтау және оны жаңғыртып отыратын тиімді технологиялар пайда болып, сынақтан өткізіліп жатыр. Техникалық прогресстің шапшаңдығын ескерсек, мұның бәрі таяу келешекте шындыққа айналуы мүмкін. Атап айтқанда, әңгіме сутегі энергетикасының қарыштап өркендеуіне қатысты

болжамдар төңірегінде. Біз бұған дайын болуға тиіспіз. Мұндай технологиялармен жұмыс істей алатын мамандар болуы қажет. Жаңа энергетика бойынша біліктілік орталығын құруды ұсынамын» деді. Энергетика министрлігі мен «ҚазМұнайГаз» Ұлттық компаниясына сутегі энергетикасын осы орталық қызметінің басым бағыты етіп белгілеу жөнінде тапсырма берді. Көп өтпей, «Самұрық-Қазына» қоры мен «ҚазМұнайГаз» (ҚМГ) ұлттық компаниясы аталған орталықты құруды қолға алды. Бұл іске Еуразия Ұлттық университетінің ғалымдары да белсене атсалысып келеді. ҚМГ-Инжиниринг компаниясы шығаратын арнайы журнал да бар.

Айта кеткен жөн, біздің университетте сутегі энергетикасын зерттеу, ғылыми-тәжірибелік сынақ жүргізумен біраздан бері айналысып келеді. Білікті мамандары да, заманауи ғылыми-технологиялық базасы да бар. ЕҰУ елімізде сутегі энергетикасын дамытуды көздейтін ауқымды жобалардың жүзеге асуына жан-жақты үлес қосады.

Ал сутегін төменгі көміртекті технология деп қарастырсақ, олардың барлығының (жасыл, көгілдір, ақық түсті сутегі) әлеуеті зор. Еуроодақ елдері, АҚШ, Жапония және Оңтүстік Корея сияқты елдер жаңғыртпалы энергия көздерін (ЖЭК) пайдаланып, суды электролиз

арқылы алынатын «жасыл сутегіге» басымдық беріп отыр. Нақ осы «жасыл сутегі», біздіңше, әлемдік «жаңа энергетиканың» негізгі отынына айналуы ықтимал. Өйткені ол ЖЭК негізінде өндірілетін артық қуат қорын жинақтап, энергия жүйесінде тұрақтылықты сақтауды қамтамасыз етеді. Мұны таратып айтсақ, алдымен жел немесе күннен алынған электр қуаты пайдаланылады. Бұл екеуінің энергиясы жеткіліксіз болған жағдайда көмекке «жасыл сутегі» келеді.

«Көгілдір сутегі» табиғи газды шикізат (метанның бу риформингі) ретінде пайдалан отырып, табиғи газдан алынады. Содан кейін көміртегіні ажырату және сақтау (CCS) арқылы карбонсыздандыру (декорбонизация) процесі жүзеге асады. Бұл – қазіргі кезде сутегі өндіруде ең үнемді төменгі көміртекті технология. Өндіріс қуатын арттыруға да әлеуеті мол.

«Ақық түсті сутегінің» де шикізат көзі – табиғи газ. Оны пиролиз тәсілімен алады. Табиғи газ балқытылған металдан өтіп, сутегі және қатты көміртегі болып екіге бөлінеді. Соңғысы одан кейін шикізат ретінде өзге технологиялық процестерде қолданылуы мүмкін. Оны көміртекті – бейтарап технология деп атайды.

Jas qazaq: Сутегі қуат көзі ретінде тағы қандай тиімділігімен ерекшеленеді? Мәселен, күнделікті тіршілікте.

Қ. Көтербеков: Мен оның негізгі екі басымдылығына тоқталғым келеді. Біріншіден, энергетикалық тұрғыдан барынша тығыз болып келеді, яғни оның әр бөлігіндегі энергия өзге энергия көздеріне (көмір, бензин, газ, т.б.) көбірек. Екіншіден, энерготиімділігі 95 пайыздан асады. Бұл дегеніңіз, сутегідегі пайдалы әрекет коэффициенті басқаларға қарағанда жоғары деген сөз. Осы көрсеткіш көмірде – 11 пайыз, бензинде – 17 пайыз, ал табиғи газда 21 пайызға тең. Электр-химия

ЖАСЫЛ СУТЕГІ

құрылғылары болып табылатын отын элементтері сутегінің химиялық қуатын электр және жылу энергиясына айналдырады. Оның қалдықсыз жануы қабілеті көлік қозғалтқышында қорғасынның жиналуына жол бермейді. Сондай-ақ мотордың ұзақ жұмыс істеуін қамтамасыз етеді.

Jas qazaq: Қазақстан 2035 жылға қарай 10ГВт таза энергия өндіруді жоспарлап отыр. Жақында Астана халықаралық форумын аясында Италияның Eni компаниясымен Жаңаөзенде гибридік (күн, жел, газ) электр стансасын құру жөнінде уағдаластық жасалды. Еуроодақпен бірқатар жобалар қолға алынып жатыр. Шетелдік тәжірибе мен инвестицияның жасыл энергияны дамытуға қосып жатқан үлесіне тоқтала кетсеңіз.

Қ. Көтербеков: Жаңғыртпалы энергияны пайдалануда үлкен жетістіктерге жеткен Еуроодақ және дамыған елдермен өзара ынтымақтастық барынша тиімді. Қазақстандағы ауа райы мен климаттық ахуал да бұған аса қолайлы. Электр энергиясы тапшылығын сезетін оңтүстік өңірлер мен батыста (Маңғыстау) күн қызуы мен жел екпінін молынан пайдалануға болады. Жыл бойы жел үзілмейтін шығыстағы Жоңғар қақпасы да станса салуға сұранып тұр. Жеке тұтынушыны жарық және жылумен қамтамасыз ететін сутегі энергетикасын дамыту бағдарламасын қолға алу қажет. Бұл үшін отандық ғылыми-техникалық әлеуетімізді арттыруға тиіспіз. Қазіргі заманғы

цифрлық және энергия үнемдейтін технологияларды қолданудың маңызы зор. Әрине, қазіргі мүмкіндікке орай, қосымша энергия ретінде өндіріледі.

Ғылым мен технологиясы дамыған мемлекеттермен жасыл энергия саласында іскерлік байланыстың берері көп. Өйткені ол әлемдік энергетиканың Париж климат келісімінің талаптарына сай болуына ықпал етеді. Былтыр Қазақстан мен Германияның мұрындық болуымен Астана Сутегі дипломатиясы офисі ашылды. Мақсаты – екі ел арасында «жасыл сутегі» саласында ынтымақтастықты дамыту. Svevind неміс-швед компаниясы Маңғыстауда 3 млн тонна «жасыл сутегі» өндіретін алып кәсіпорын құрмақшы. Бұл – Еуроодақ елдерінің энергияның осы көзіне деген сұраныстың 20 пайызы. Мұнда «жасыл сутегіні» өндіру үшін жел мен суды қолданады. Сол мақсатпен Ақтауда су тұшытатын зауыт салу көзделіп отыр.

Осы жасыл энергия туралы ой-пікірді мына бір сөзбен түйіндеуге болады: «Жасыл сутегі» дәуірі жақындап келеді. Біз ғылыми-технологиялық және жинақтаған тәжірибемізбен оның игілігін пайдалану үшін күш салуымыз керек.

Jas qazaq: Мазмұнды әңгімеңізге көп рахмет!

С. СМАЙЫЛ

КОЛБИНДІ КЕТІРГЕН «СТАЛИНГЕ ХАТ»

Алпысыншы жылдарды қазақ сахна өнерінің «алтын дәуірі» болды деп жүрміз ғой. Алдыңғы толқын ағаларды айтпағанда, ол тұста өнер өлкесіне Ә.Молдабеков, С.Оразбаев, Ф.Шәріпова, Н.Мышбаева, А.Әшімұлы секілді тағы да басқа бірінен бірі өткен жүйріктер жаңа леп алып келді. Сол шоғыр жұлдыздың жуан ортасында өнер төккен ғажайып өнерпаздың бірі – Қазақстанның халық артисі, Мемлекеттік сыйлықтың лауреаты Райымбек Сейтіметов еді. Зымырап бара жатқан уақыт. Режиссер, актер, көркем сөз оқудың хас шебері, біртуар тұлға бүгінде тірі болса, 85-ке иек артар еді. Ол ұлттық өнердің дамуы мен қалыптасуы жолында жанкешті еңбек етіп, шығармашылығымен де, қайраткерлігімен де ешкімді қайталамайтын өз қолтаңбасын қалдырды. Тәуелсіздіктің елең-алаң шағында ұлт суреткері атқа мінді. Жігерін ұлт рухы мен намысына жаныды. Шерхан Мұртазаның «Сталинге хат», «Бесеудің хатын» сахналады. Бұл шын мәнінде қазақ сахнасындағы

Фото: kino-teatr.ru

РАЙАҒА

демократиялық жаңғырулардың басы еді. Тіпті ел аузында аңызға бергісіз айтылатын әңгімеде Колбиннің Қазақстаннан тездетіп табанын жалтыратуында да осы қойылымдардың ықпалы

зор болған деседі. Болса болар, сол бір жаралы жылдарда бұл қойылымдардың әр күні аншлағсыз өтпейтін. Райымбек Сейтіметов ұлттық сахна өнерінде құбылыс жасаған тұлға. Әсіресе,

Фото: qazaqstan.tv

Фото: exclusive.kz

поэтикалық қойылымдарды сахналауда көш бастады. Абайдан бастап Қадыр, Фариза секілді ақындардың өлеңдерін жатқа соғатын ол осы қаламгерлердің туындылары негізінде тұтас спектакльдер дайындады. Егер жаңылмасам, ол бұл салаға алдымен М.Шахановтың «Сенім патшалығымен» түрен салды. Ол сахнаға соны серпіліс алып келген бұл қадамға неге барды? Бұрынғы актерлердің өре биігінен қарасақ, сөзде саз, әуен болады. Демек көрерменге сөзді өз бояуымен, бар құнарымен, болмысын бұзбай жеткізу олар үшін бар жетістігінің, шабытының қайнар көзі болатын.

Актерліктің осы бір тылсым қыры мен сыры жөнінде Рекең бірде әңгіме үстінде былай толғаған еді: «Шәкен Аймановта бір ғажайып аққу-үн қалды. Ақан серіні көп адам ойнады, бірақ Шәкендей ойнаған жоқ. Жұрттың бәрі Шәкенді өлеңдетіп айтады, өлеңдетіп сөйлейді дейтін. Ол кісі үнемі өлеңдетпейтін. Сөйтсек, ол ақ өлеңнің жаңа бір үлгісін, үнін тапқан екен ғой. Ал кейінгі кездерде Ақанды, Отеллоны ойнағандардың дауысы базардағы дауласып тұрған адамның дауысына айналған жоқ па? Сонда біздің Шәкен мектебінен үйренгеніміз қайда? Ақ өлең саз ғой, төгіліп тұрады ғой. Ал енді оны қара сөзге айналдырсаң, поэзия жоғалып кетпес пе еді. Демек ақ өлеңді жұртқа жеткізу үлгісін тапқан Айманов болғанымен, одан әрі өрістеген жоқ. Міне, бұл сахна өнеріндегі ұлттық мектептің бір сарқылуға айналған саласы еді. Мен сол мектепті сақтауды мақсат етіп, кезінде Досханға күйтабақты қайта-қайта тындатып, Шәкен үнін

сіңірдім. Бәлкім, сол ұлы ұстаздың жаңалығының әсері ме, поэтикалық қойылымдарға күрт бет бұрдым. Демек ұлттық драмадағы осы бір үздік үрдіс әрі қарай жалғасу керек деп шештім. Шәкеңнің, Қаллекидің үнін өшіруге бола ма!? Театр зерттеушілері жайдақ, қара мақала жаза бермей, осы үздік үрдісті үңгіп зерттеуі керек».

Айтса айтқандай, көрерменге сөз құдіретін ғажайып дауыс үнімен жеткізуді басты нысана еткен ол мұратына жетті. Сол тұстағы актерлерді былай қойғанда, қарапайым адамдардың да өлең кітапқа аңсары ауа бастаған еді.

«ТҮРКІСТАНҒА ТЕАТР СҰРАНЫП ТҰР»

Фото: exclusive.kz

Фото: exclusive.kz

Райымбек ағаның Алматыдағы жылы орнын суытып, Түркістанға кетуін кезінде сан-саққа жүгірткендер де болды. Осы бір тосын қабылдаған шешімінің сырын көңілінің бір шырқау сәтінде бірде өзінен сұрағанымда

былай деп еді: «Жер ортасы жасына жақын қалғандағы бұл әрекетімнің әлдебіреулерге ой салуы да заңдылық шығар. Дейтұрсам да, бала секілді мәмпәсиге өкпелеп торсаңдасам, бір-екі жерге сұхбат беріп, айтарымды айтып, кете берген болар едім. Бұлай ету – ұшқарылық, ақылсыздың ісі. Қайда жүрсек те, елге қызмет ету – міндет. Жастар театрынан кетсем, өзімнің туған қара шаңырағыма бардым. Түркістан – ең алдымен түркі тілдес халықтардың, ұлы Тұранның бесігі, кіндік қаласы. Ресми

түрде астана деп жарияланбағанымен, шағын шаһар болғанымен, мұсылман елдері аузында екінші Мекке атанған, Қожа Ахмет Иассауи кесенесі орналасқан қасиетті жер. Қазақстанға бет бұрған дүние жүзі елдері басшылары Түркістанға соқпай кетпейді. Өйткені

Фото: kino-teatr.ru

РАЙАҒА

әулие-әмбиелер, ұлы әруақ, бүткіл ұлт қаймағы сонда жатыр. Мұндай жерге жын-шайтан жоламайды. «Түркістан – екі дүние есігі ғой, Түркістан – ер түріктің бесігі ғой» деп Мағжан бекер айтқан ба? Мұнда қазір халықаралық университет салынып жатыр. Бұл ұлы Тұран ұрпақтарына ортақ оқу

орны болмақ. Оның салынуына болашақта барлық түркі тілдес мемлекеттер атсалысатын болады. Осындай қасиетті өңірді театрсыз көзге елестете алар ма едіңіз!? Өнер адамының басы ой мен идеядан босаған күнін көрдіңіз бе? Сондықтан ба екен бұл жерден дер кезінде театр ашуды да ойладым. Рухты жер ғой, өз-өзінен сұранып тұр. Мен оған шығармашылық жағынан да, педагогтік жағынан да дайынмын ғой деймін. Арман шіркін өстіп қанатын қаға береді. Ол тек театр ғана емес, түркі тілдес елдердің халықаралық маңызы зор жиындары, мерекелері өтетін рухани орталыққа айналса дейсің. Қазіргі жағдайда біздің үкімет Түркістанда театр ашуды ондаған жылдарға созып алар еді. Ал университеттің құрылыс бағдарламасында театр салу белгіленген. Демек оның болашағы зор. Бүгінде университет құрылысына 60 миллион доллар бөлініп отыр. Өткен жылдың соңында Түркия президенті Демирел мырза бұл қаржының әлі де екі есеге

Фото: yassy-tur.kz

Фото: kino-teatr.ru

артатынын айтты. Демек бұл университеттің болашағына үлкен кепілдік беру деген сөз. Осы мүмкіндікті пайдаланып театрдың ғимаратын да тұрғызу керек. Университет ғимараты біткен соң онда 25 мың студент оқиды екен. Бұл дегеніңіз дайын көрермен ғой. Сөйтіп бұл театр тек университетпен ғана шектелмей, елдің сауыққой орнына айналады емес пе? Театрды қаржыландыру да университет мойнында. Ешкімге жалтақтамайсың, министрліктің табанын тоздырмайсың. Түптің түбінде Түркістанда өнердің әр саласында өз ордасы болатынына сенемін. Кешегі кеңес кезінде бір де бір университетте өнер факультеті болған емес. Ал кейбір университеттерде театр болған. Алда Түркияға бармақшымын. Бұл елдің азаматтары осы факультеттің аясын кеңейтуге ниеттеніп отыр. Адамда арман көп қой, ол жасқа қарамаса керек. Қысқасы, менің арманым – Түркістанда театр ашу. 1998 жылы Түркістанның 1500 жылдығы ЮНЕСКО аясында тойланады. Сол кезде оған дүние жүзінен ел жиналады. Менің бар арманым сол жолы театрдың шымылдығы ашсам деймін».

Қайран Райаға ол арманына да жетті. Түнеугүні Түркістанға

Фото: egemen.kz

жолымыз түсті. «Елім-айдың» 300 жылдығына арналған ғылыми-тәжірибелік конференцияға қатыстым. Сол күндерде Райымбек ағам есімнен шықпай қойды. Ағаның арманы орындалды. Қазір Түркістанның өз театры бар. Шіркін, енді соған Сейтімбетовтің аты да сұранып тұрған жоқ па!?

«МЕНИҢ АЛҒАШҚЫ МҰҒАЛІМІМ»

Түнеугүні бір тойда Райымбек, Қадыр ағаның үйіндегі шешелерімізбен дастархандас болдық. Райымбек пен Қадырдың достығы аңызға бергісіз болған. Алғаш рет Асанәлі досын Қадырмен таныстыруының өзі бір хикая. Сол тойда Асағаң балпаң

Фото: kino-teatr.ru

басып келіп досының келіншегінің бетінен сүйді. «Райымбек түсіме кіріп жүр» деді. «Сен жүре тұр» деді жеңгеміз. Екеуі көңілі босап едәуір уақыт отырды. Бұл – бір-бірінің қадірін, бағасын білген аса бір тегеурінді, қуатты буын еді. Асағаң Райымбекті «Менің өнердегі алғашқы мұғалімім» дейді әлі күнге. Ол сөзінің баянын көзі қарақты оқырман А.Әшімұлының кітаптарынан жақсы біледі. Рухың шат болғыр, тумысынан тұлабойы тектіліктен, тазалықтан тұратын Райаға бүгінде сол Райдың төрінде отырса, отырған болар-ау...

ҚАЛИ СӘРСЕНБАЙ, ҚАЛАМҒЕР

Фото: yassy-tur.kz

СӨЗТҮЗЕР

**ЖАС
ҰРПАҚТЫҢ
ЖАСЫ
35-КЕ ЖЕТПЕГЕН
ӨКІЛДЕРІ**

МЫСАЛ:

Жас ұрпақтың жасы 35-ке жетпегендеріне 30 пайыздық квота беріледі.

Жас ұрпақ дегенді естігенде он үш-он бестегі балалар елестейді. Ал 35-ке дейінгі

жас білім алып, ел игілігі үшін еңбек етіп жүрге, өмірге көзқарасы қалыптасқан азамат болып саналады.

ДҰРЫСЫ:
35-ке
толмағандар
жастарға
жетпегендерге
30 пайыздық квота
беріледі.

«СӨЗТҮЗЕР».

Қате қолданыстар
сөздігінен

Қазақстанда
30 жыл

**Табысты серіктестікке
30 ЖЫЛ**

Болашаққа бірге ұмтыламыз

Біз 1993 жылы Қазақстанмен әріптестік орнатқан алғашқы халықаралық энергетикалық компаниялардың бірі болдық. Сол кезден бастап “Шеврон” прогресті алға бастырған алып қуаттың көзіне айналды.

Отыз жылдық тарихы бар стратегиялық серіктестік барысында біз мыңдаған жұмыс орындарын ашып, отандық тауарлар мен қызметтерді пайдаланып, жергілікті мамандарды жетілдіруге күш салу арқылы Қазақстан экономикасының дамуына айтарлықтай үлес қостық. Осы уақыт аралығында Қазақстан әлемдік энергетикалық державаға айналды.

Бүгінгі таңда “Шеврон” Қазақстанмен табысты ынтымақтастығының 30 жылдығын мақтанышпен атап өтуде. Біз адамдардың өмірін жақсартуға, әлеуеттерін арттыруға және болашаққа бірге қадам басуға дайынбыз.

Толығырақ ақпарат <https://www.chevron.com/worldwide/kazakhstan> сайтында

the human energy company®

**Бас редактор —
директор
Срайыл СМАЙЫЛ**

Гүлнар АХМЕТОВА
Бас редактордың
орынбасары

РЕДАКЦИЯ АЛҚАСЫ:

Ғалия ҚАЛИЕВА
дизайнер/фотосуретші

Кәмшат ТӨЛЕШОВА
офис-менеджер

Қуаныш НҰРДАНБЕКҰЛЫ редактор
Мақпал НОҒАЙБАЕВА редактор
Айдос ҚҰСАЙЫНҰЛЫ
продюсер-менеджер

МЕНШІК ИЕСІ: «Аманат Медиа» ЖШС
Бас есепші Расима ӘКІМБЕКОВА

Редакцияның мекенжайы:
050012, Алматы қаласы, Мәуленов, 85 үй,
№83 кеңсе, 5-кабат
(Бөгенбай батыр көшесінің қиылысы)
Телефондар: 8(727) 272-43-39; 272-43-25
Бухгалтерия: тел.факс: 8(727) 272-46-22 (жарнама бөлімі)